

PLÁN SPÁSY JEŠTĚ PŘED SELHÁNÍM

Jozef Šeliga

„Boží království“ neboli „nebeské království“ je podle Písma „spásou“ realizovanou Ježíšem Kristem ve prospěch celého lidstva. V čem tato spása spočívá? Pouze v tom, že Ježíš napravil to, co člověk zkažil? To by byl velmi zúžený pohled. Ať nám jako odrazový můstek pro širší koncept spásy poslouží úvodní slova modlitby ze mše svaté: „Bože a Otče náš, vykopením dáváš člověku vyšší důstojnost, než měl při stvoření...“ (Římský misál s. 239, čtvrtek 4. velikonočního týdne).

Katechetická řeč oblečená do kostelních slov

Katecheta, který přijal za svou Ježíšovu výzvu „Jděte a hlásejte“ (Mk 16, 15) a zůstává jí věrný, ví, jak důležitým komunikačním prostředkem při hlásání je mluvené slovo, používaný jazyk. Více méně zkušeností poznává, kdy je jeho řeč srozumitelná, jasná a oslovující a kdy jsou jím použítá slova pro posluchače bez skutečného obsahu. Nesrozumitelnost bývá způsobena i tím, že hlásané poselství obléká do slov křesťanské tradice, kterým současný člověk rozumí jen málo nebo vůbec. Věnovat dostatečnou pozornost právě této skutečnosti je pro katechezi vždy něčím, co ji oživuje.

Vyprávět o živém Bohu mrtvým jazykem nikam nevede. Slova jako „vykopení“, „zatracení“, „ospravedlnění“, „spása“... jsou pro mnohé „nekonsumovatelným oříškem“. Na druhé straně nevyhnutelně živí víru křesťana. Proto hlasatelé nezbyvá nic jiného, než aby je „louskal“. V tomto článku se budeme věnovat pojmu „spása“.

Ilustrační foto: autor článku

Spása - bez víry a Boha

Pojem „spása“ evokuje v člověku obraz záchrany. Luc Ferry, současný francouzský filozof a badatel v oblasti laické spirituality, v televizním programu KTO říká: „Nauky velkých filozofických směrů řeší též otázku spásy člověka. Podle nich člověk dosahuje spásy ne vírou v Boha, ale jasností rozumového postoje. O jakou spásu jde? Samozřejmě od strachu ze smrti. Jde o záchranu sebe samého sebou samým. Moudrý je ten, kdo se dokáže emancipovat od každého strachu (sociálního, psychologického, metafyzického), aby dospěl ke svobodě myšlení, ale hlavně k otevřenosti vůči druhým, ke schopnosti milovat druhé. Jestliže člověk propadne strachu např. z rakoviny, stává se podivínem a egoistou. Fenomenologie úzkosti jasně dosvědčuje, že člověk žijící ve strachu přestává jednat svobodně a ztrácí schopnost být otevřený vůči druhým. Spasit se znamená osvobodit se od strachu ze smrti.“

Francouzský teolog F. Varillon ve své knize *Joie de croire, joie de vivre* píše: „Spása: existuje snad opotřebovanější slovo? Byl to marxistický intelektuál Gilbert Mury, kdo mi pomohl během týdenního setkání katolických intelektuálů v Paříži vyjádřit moji vlastní představu spásy. Podle mého názoru řekl: Tento výraz v sobě nese čtyři otázky:

- Kdo je spasen?
- Kdo je původcem spásy?
- Od čeho je člověk spasen?
- Proč je spasen?

Jako marxista odpovídá: Kdo je spasen? Člověk. Kdo je původcem spásy? Proletariát organizovaný ve straně. Od čeho je člověk spasen? Od nespravedlnosti a vykořisťování. Proč je spasen? Aby vytvořil beztřídní společnost, harmonické a bratrské společenství.

Poté jsem dal já křesťanskou odpověď: Kdo je spasen? Člověk. Kdo je původcem spásy? Ježíš Kristus. Od čeho je člověk spasen? Od konečnosti stvořené existence poznamenané hříchem, zotročením daleko hlubším. Proč je spasen? Ne pro vytvoření beztřídní společnosti, ale pro účast na věčném životě s Bohem, což nevylučuje humánní cíl – vytváření spravedlivé a bratrské společnosti.“

Spása - pro nás častý, důležitý, ale mnohým nic neříkající pojem

I v křesťanství pojem „spása“ evokuje v člověku obraz záchrany. V katechezi bývá záchrana ilustrována například příběhem horolezkyň, která uvízla ve skalní stěně a volá o pomoc. Záchranář přichází a zachraňuje. Je to pro každého stejně pochopitelné a ocenitelné? Rozhodně ne, protože většina našich současníků se nenachází v tatranské skalní stěně. Na otázku, zda je vůbec třeba mít nějaký vysokohorský záchranný systém, by lidé mohli říci: „Ani ne.“

Spása v Ježíši Kristu je velkým tématem a základní pravdou hlášanou v katechezi. Existuje však mnoho těch, kteří potřebu spásy nepociťují, o tento typ záchrany nestojí a ani netuší, co by mohli očekávat od spásy nabízené Ježíšem Kristem.

Častým východiskem pro naše zdůvodnění potřeby spásy v Ježíši Kristu bývá to, s čím se člověk setkává, v čem se nachází, anebo co prožívá: vnější a vnitřní konflikty, zotročení v různých podobách, konfrontace se smrtí vlivem nemocí, pro-

ThDr.
JOZEF ŠELIGA,
PHD.

Absolvoval katechetická studia v Paříži. V současnosti pracuje jako odborný asistent Univerzity Komenského v Bratislavě. Je ředitelem diecézního katechetického centra v Žilině.

žívaná absurdita života, zlo páchané jím nebo na něm. Toto nazýváme zlem a hříchem. Ježíš přišel zachránit lidstvo raněné hříchem.

V této souvislosti však vznikají otázky: Musí se člověk skutečně nacházet v ohrožení, aby zatoužil po záchraně? Je dostačující chápat spásu pouze ve spojitosti s ohroženími, která lidský život doprovázejí? Spočívá spása, kterou přináší Ježíš, pouze v odstraňování zla a hříchu, kterým je lidstvo poznamenáno následkem selhání v ráji? Nestáváme se obětí velmi zúženého konceptu spásy?

Nejen od čeho, ale především pro co, pro jaký záměr jsme spaseni

Je třeba jít dále a zdůrazňovat i druhou stránku věci, a to tak, jak tomu bylo již v patristické době. Spása, jak ji chápal sv. Irenej (II. st. po Kr.), „není pouze smířením, amnestií, anulací dluhu, zadostičiněním urážek, není jen přátelstvím a svorností mezi Bohem a člověkem, ale je realizovanou adopcí, synovstvím, communiem a účastí na neporušitelnosti; to vše v Ježíši Kristu, vítězi nad zlem a smrtí“. Byl to pravděpodobně Irenej, kdo poprvé použil výrok, který Otcové církve na východě i na západě neustále opakovali a komentovali: „Deus

homo factus est ut homo fieret Deus“, to je: „Bůh se stal člověkem, aby se člověk stal Bohem“. Důraz je kladen na novost života v Bohu, který je nám darován, na „zbožštění“ člověka. Jde o radikální novost. „Kdo je v Kristu, je novým stvořením“ (2 Kor 5,17). Spása je rozhodně něčím větším, než jen vytrhnutím a vysvobozením člověka z moci zla a hříchu. Je něčím víc, než „opravou“. „Tím nám daroval vzácná a převelická zaslíbení, abyste se tak stali účastnými božské přirozenosti“ (2 Pt 1, 4).

Překlad: Ludvík Dřímál

Pokračování praktickou částí na s. 11.

Použitá literatura:

BESANCON, J. N. *Le Christ de Dieu*. Clamecy, 1986, s. 26-27.

VARILLON, F. *Joie de croire, joie de vivre*. Paris : Centurion, 1981, s. 19.

DESCOUVEMONT, P. *Guide des difficultes de la foi catholique*. Paris : Cerf, 1991.

BOURGEOIS, H. *Questions sur la foi*. Paris : Desclee de Brouwer, 1993.

SESBOUE, B. *Croire*. Paris : Droguet - Ardant, 1999.

The plan of salvation before the failure of a man

Summary: According to Holy Bible the Kingdom of God or the kingdom of heaven is salvation realized by Jesus Christ in mankind's favour. What does the salvation lie in? The author points out that regarding the salvation only as rescue from evil and sin would be reduction of this important topic. It is necessary to emphasize that the salvation is adoption, sonhood, community and engagement in inviolability in Jesus Christ. It is a gift of precious promises given us to gain the participation in divinity.

SLAVNOST JEŽÍŠE KRISTA KRÁLE

Vyvýšený Pán a Král je cílem našeho pozemského putování. On je „tentýž včera i dnes i na věky“ (Žd 13, 8), „Alfa i Ome-ga, první i poslední, počátek i konec“ (Zj 22,13). Plody jeho vlády jsou „svoboda, řád, klid, svornost a pokoj“, uvádí papež Pius XI. v encyklice Quas primas. Na obrázku je freska ze stropu Commodillíných katakomb.

Slavení této slavnosti v celé církvi zavedl papež Pius XI. v encyklice *Quas primas* (1925). Papež chtěl potvrdit svrchovanou autoritu Kristovu nad lidmi a institucemi vůči šířícímu se laicizmu v moderní společnosti (souvisí také s hledáním modelu společnosti po První světové válce). Encyklika v úvodu připomíná 1600. výročí zasedání koncilu v Niceji, který vyhlásil nauku o Kristově soupodstatnosti s Otcem, z níž Kristova královská vláda vyplývá.

Původně připadala tato slavnost na poslední říjnovou neděli a po Druhém vatikánském koncilu byla přesunuta na poslední neděli v liturgickém roce. Tím byla umístěna do eschatologického kontextu, který je této neděli vlastní. Samotný název slavnosti (v latinské verzi přibýlo *všeho tvorstva*) rozšiřuje pohled Kristova primátu ve smyslu Kol 1,12-20. Ve vstupní modlitbě se obracíme k Bohu s prosbou, aby celý svět, vysvobozený Kristem z otroctví hříchu, poznával jeho slávu, věrně mu sloužil a ustavičně ho chválil.

Čtení třech ročních cyklů nám představují Krista jako Pastýře lidstva, který je zároveň soudcem všech lidí (cyklus A), cyklus B rozvíjí mesiánský titul Krále a třetí roční cyklus C připomíná, že Kristus i přes své ponížení a pokoření zůstává králem a má královskou moc, aby uvedl lidi do slávy ráje.

Je vhodné připomenout, že Kristovu svrchovanou moc neoslavujeme jen tohoto dne. Ve skutečnosti je přítomna v různých událostech spásy, které slavíme v průběhu celého roku.

Použitá literatura:

AUGÉ, M. «Le feste del Signore, della Madre di Dio e dei santi», in *Anàmnesis 6: L'anno liturgico*, ed. CHUPUNGCO, A. J. Genova, 2, 1989, s. 227.

ADAM, A. *Liturgický rok*. Praha : Vyšehrad, 1998, s. 170-173.

Ježíš žije láskou i tím způsobem, že se celým svým bytím angažuje pro výjimečný projekt spásy, tedy záchrany člověka

Praktická část

V katechezi patří téma spásy mezi velká témata. Jeho důležitost nás vede k hledání vhodného „klíče“, jak k němu přistupovat a jím se zabývat. Následující schéma, které je ověřené v praxi, může pomoci každému, kdo vnímá potřebu věnovat tomuto tématu pozornost. V tomto příspěvku předkládáme jen základní strukturu praktického postupu. Každý ze čtyř prvků je zapotřebí nejen vysvětlit, ale také podpořit zkušenostmi jiných, včetně zkušeností samých účastníků katecheze.

Ať už si to člověk uvědomuje nebo ne, podvědomě neustále někoho hledá:

- touží po přítomnosti někoho druhého,
- hledá vzor - ideál,
- potřebuje inspiraci k činnosti,
- potřebuje pomoc ve slabých chvílích,
- chce mít někoho, kdo mu pomáhá být lepším,
- hledá toho, kdo mu pomůže najít smysl života.

V ČEM SPOČÍVÁ JEŽÍSOVA SPÁSA?

V jeho samotné přítomnosti

• Ježíšova spása spočívá již v jeho samotné přítomnosti mezi lidmi. Ve skutečném přátelství spočívá hodnota přítele již v jeho samotné přítomnosti. „Ještě že tě mám, ty jsi moje záchrana.“ Právě tak byla a je Ježíšova milující přítomnost spásou pro jeho následovníky.

Text Písma k přemýšlení: Svědectví prvních učedníků: „Nalezli jsme Mesiáše.“ (J 1, 35-41)

V jeho výzvě žít ideály evangelia

• Ježíšova spása spočívá v tom, že zve člověka žít hodnoty evangelia, které ho pozvedají a činí ho darem pro všechny. Zároveň dává k tomuto životu sílu. Při setkáních s Ježíšem lidé objevili mnoho ideálů a pocítili chuť je žít. Zvláště ideál lásky. Tímto způsobem je Ježíš zachraňuje z bezvýznamnosti a průměrnosti existence.

Text Písma k přemýšlení: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší mnoho ovoce...“ (srov. J 15, 1-11)

Ježíš žije láskou i tím způsobem, že se celým svým bytím angažuje pro výjimečný projekt spásy, tedy záchrany člověka

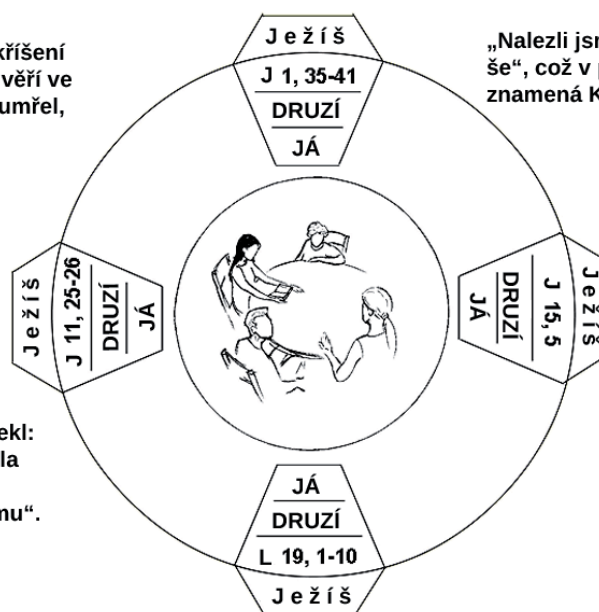
Od čeho zachraňuje?

Svědectví
- potřeba spásy

Pro co zachraňuje?

„Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mě, i kdyby umřel, bude žít.“

„Nalezli jsme Mesiáše“, což v překladu znamená Kristus.

Ježíš mu řekl: „Dnes přišla spása do tohoto domu“.

Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic.“

V jeho záchraně z hříchu

• Evangelium je Radostnou zvěstí. Je-li tomu tak, musí být vnímáno jako radostná zvěst pro každého, i kdyby se nacházel na samém dně lidské bídy. Ježíšova spása spočívá v nabídnutí vždy nové šance.

Text Písma k přemýšlení: „Dnes přišla spása do tohoto domu.“ (srov. L 19, 1-10) anebo: „Dnes budeš se mnou v ráji.“ (srov. L 23,39-43)

V jeho záchraně od věčného ne-bytí

• Ježíšova spása spočívá v tom, že na základě velikonočního tajemství smrti a zmrtvýchvstání zajišťuje naši budoucnost – věčný život. Do věčného života se vstupuje analogicky jako jsme vstoupili do tohoto života. Díky lásce rodičů jsme se narodili pro tento svět. Jedině díky jedinečné lásce Boží se budeme moci zrodit pro věčnost. A ještě k tomu pro jakou! – zbožštěnou věčnost!

Text Písma k přemýšlení: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mě, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky.“ (J 11, 25-26)